

Sygn. akt VI Ga 110/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Borucki (spr.)

Sędziowie: SO Beata Hass-Kloc

SO Anna Harmata

Protokolant: st. sekr. sądowy Joanna Kościak

po rozpoznaniu w dniu 2 czerwca 2015 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: C.

(...)w R.

przeciwko: A. P.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda co do pkt II i III oraz apelacji pozwanego co do pkt I i III wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie V Wydziału Gospodarczego

z dnia 3 grudnia 2014 r., sygn. akt V GC 1072/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

I. zasądza od pozwanego A. P. na rzecz powoda C. w R. kwotę 10.815,36 zł (słownie: dziesięć tysięcy osiemset piętnaście złotych trzydzieści sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 3.415,36 zł od dnia 27 listopada 2013r. do dnia zapłaty,

- 7.400,00 zł od dnia 12 czerwca 2014r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w przedmiocie odsetek w pozostałej części,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.958,00 zł (słownie: dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt osiem złotych) tytułem kosztów postępowania,

2. oddala apelację pozwanego,

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 970,00 zł (słownie: dziewięćset siedemdziesiąt złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI Ga 110/15

UZASADNIENIE

Wyroku z dnia 2 czerwca 2015r.

Powód C.w R. domagał się zasądzenia od pozwanego A. P. kwoty 10.815,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 3.415,36 zł od dnia 21 listopada 2013r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 7.400 zł od dnia 12 czerwca 2014r. do dnia zapłaty, a nadto zasądzenia kosztów procesu według norm przewidzianych.

W uzasadnieniu wskazał, iż strony zawarły umowę agencyjną stałego pośredniczenia przy zawieraniu (...) w zakresie likwidacji i obsługi szkód oraz aneks do niej z dnia 10.05.2013r., jak również aneks z dnia 1.08.2013r., w którym pozwany został zobowiązany do rekrutacji współpracowników. Pozwany zawarł 10 umów wraz z podległymi mu strukturami, za co przysługiwała mu prowizja w wysokości 384,64 zł, o którą to kwotę powód pomniejszył wysokość zaliczek, z których pozwany nie rozliczył się i obowiązany był do jej zwrotu po rozwiązaniu umowy. Ponadto obowiązany był do zwrotu pobranego wynagrodzenia na podstawie § 4 ust. 4 aneksu z dnia 1.08.2013r. Dalej powód podniósł, że pismem z dnia 13.11.2013r. rozwiązał z pozwanym wszystkie umowy bez zachowania okresu wypowiedzenia i wezwał go do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem, w tym kwotę 3.415,36 zł tytułem pobranych zaliczek na poczet umowy z dnia 10.05.2013r. oraz kwoty 7.400,00 zł tytułem wynagrodzenia z umowy(aneksu) z dnia 1.08.2013r.

W dniu 13 czerwca 2014r. Sąd Rejonowy Sąd Gospodarczy w Rzeszowie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (k. 48).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty (k. 52-54) pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu przyznał zawarcie w/w umów, niemniej zarzucił, iż zawarł kilkadziesiąt umów agencyjnych i zlecenia z osobami pośredniczącymi. Zarzucił bezskuteczność wypowiedzenia umowy za pismem

z dnia 13.11.2013 r. w trybie natychmiastowym, które nie wskazywało przyczyn wypowiedzenia. Podniósł, że § 4 ust. 4 aneksu nie definiował warunku ilościowego, a powód nie wykazał żadnymi dowodami swoich twierdzeń o niewykonaniu tego warunku przez osoby zrekrutowane. Prawdopodobnym było, że osoby te nie wywiązały się z zawartych umów, lecz odpowiedzialność za to ponosi wyłącznie powód, który był zupełnie bezczynny i nie przygotował ich do wykonywania tych obowiązków poza kilkugodzinnym szkoleniem, a osoby te nie pozostawały pod nadzorem pozwanego. Zarzucił nieważność § 4 ust. 4 z art. 761⁴ kc, wskazując, iż ciężar dowodu leży po stronie powoda, który nie wykazał, by oczywistym było, że umowy z klientami nie zostaną wykonane. Odnośnie kwoty 3.415,36 zł uzasadnił, iż była to wypłata części wynagrodzenia w wysokości 3.800,00 zł, wypłaconego w dniu 21.05.2013 r., a więc przed podpisaniem aneksu, który nie miał mocy wstecznej, a zatem powód nie miał prawa domagać się zwrotu tej kwoty.

W odpowiedzi na sprzeciw powód (k. 65-69) podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko, uzasadniając dodatkowo, iż w ramach kwoty 7.400,00 zł mieści się kwota 3.000,00 zł jako zaliczkowo pobrane wynagrodzenie za pozyskanie podmiotów do współpracy, a na mocy umowy z dnia 10.05.2013r. (aneksu) pozwany zobowiązał się do zwrotu zaliczki w terminie 7 dni od rozwiązania umowy. Nie została pozyskana odpowiednia liczba podmiotów, tj. w przypadku konsultantów minimum 1,5 umowy, w przypadku kierowników minimum 9 umów, zatem § 4 ust. 4 umowy z dnia 1.08.2013 r. w zw. z § 4 ust. 1 znajduje pełne zastosowanie. Powód nie miał obowiązku przeprowadzenia szkoleń i nie ponosił odpowiedzialności za działalność zrekrutowanych przez pozwanego struktur, to pozwany miał dbać o ich aktywność. Motywacją dla nich była prowizja płacona od zawieranych umów. Wynagrodzenie z umowy z dnia 1.08.2013 r. nie było prowizją w rozumieniu art. 758¹ kc, było ono należne pozwanemu dopiero w momencie uzyskania przez powoda wynagrodzenia z umowy o dochodzenie roszczeń (§ 3 ust. 2 umowy agencyjnej). Przyczyną wypowiedzenia umów ze skutkiem natychmiastowym była działalność konkurencyjna pozwanego.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2014r. Sąd Rejonowy Sąd Gospodarczy w Rzeszowie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.415,36 zł wraz

z ustawowymi odsetkami od dnia 27 listopada 2013r. do dnia zapłaty (pkt. I); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt. II) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 697 zł tytułem kosztów procesu (pkt. III).

Sąd ustalił, iż w dniu 10.05.2013 r. strony podpisały umowę agencyjną nr 78, w której w § 2 określiły obowiązki pozwanego jako agenta, między innymi działanie zgodne z zasadami etyki i przepisami prawa, zakaz działalności konkurencyjnej. Wedle § 1 pozwany jako agent zobowiązał się do stałego pośredniczenia przy zawieraniu na rzecz powoda, tj. zleceniodawcy umów (...) w zakresie likwidacji szkód i w zakresie dochodzenia roszczeń finansowych. Powód zobowiązał się zapewnić regularne szkolenia indywidualne i zbiorowe w zakresie niezbędnym do zawierania umów z klientami. W § 3 strony określiły wynagrodzenie, którym była prowizja jako procentowa wartość kwoty wynagrodzenia uzyskanego przez powoda za każdą ze spraw pozyskanych za pośrednictwem agenta, a podstawą do wypłaty był wpływ środków finansowych (część procentowa odszkodowania) na konto powoda. Pozwany mógł się ubiegać o wcześniejszą wypłatę prowizji

w momencie złożenia minimum 10 (...). Umowa mogła być rozwiązana przez każdą ze stron za 3-czynym okresem wypowiedzenia na koniec m-ca kalendarzowego, a ponadto powód miał prawo natychmiastowego rozwiązania umowy w razie nieprzestrzegania postanowień § 2. Zmiana umowy wymagała formy pisemnej pod rygorem nieważności. Na podstawie tej umowy pozwany otrzymał samochód służbowy. W tym samym dniu strony podpisały aneks do tejże umowy, w której zmieniły § 3 pkt 6 w zakresie zasad wypłat zaliczek. Pozwany miał wystawiać fakturę lub rachunek do wypłaty zaliczki po nabyciu prawa do tej zaliczki, a spłata zaliczki miała następować od momentu naliczenia prowizji z (...), aż do całkowitego zaspokojenia zaliczki w terminie nie dłuższym niż 5 m-cy od daty wypłaty zaliczki. W przypadku braku prowizji

w terminie 5 m-cy od wypłaty zaliczki miało następować potrącenie pobranej zaliczki z każdych kolejnych prowizji naliczonych z innych (...), podjętych przez pozwanego. Agent zobowiązał się do zwrotu zaliczki w terminie 7 dni od otrzymania zawiadomienia w przypadku rozwiązania umowy przez jedną ze stron. Sąd ustalił ponadto, że pozwany w dniu 14.05.2013 r. wystawił rachunek na kwotę 3.800,00 zł, wpisując w tytule: „częściowa wypłata prowizji” , którą to kwotę powód wypłacił mu w dniu 21.05.2013r. tytułem zaliczki na poczet umowy z 10.05.2013 r. W dniu 1.08.2013r. strony podpisały umowę, zwaną aneksem do umowy agencyjnej nr 78, na mocy którego pozwany przyjął dodatkowo wykonywanie czynności menadżera ds. rekrutacji, którego zadaniem było osobiste zaangażowanie w realizację przedmiotu umowy w zakresie między innymi rekrutacji kandydatów na stanowisko konsultanta, kierownika regionalnego, dyrektora regionalnego w regionach wyznaczonych, polegającej na skutecznym zawarciu umów agencyjnych/zlecenia z pozyskanymi osobami

i dostarczenie ich do siedziby powoda. Powód zobowiązał się dostarczyć zleceniobiorcy wszelkich informacji potrzebnych do realizacji umowy. W § 4 strony ustaliły wynagrodzenie:

a) za pozyskanie do współpracy konsultanta z firmy konkurencyjnej

w kwocie 400,00 zł brutto płatne w 1/2 części po podpisaniu przez konsultanta umowy o współpracy, w pozostałej 1/2 części po 6 m-cach od daty w/w umowy pod warunkiem trwania danej umowy i złożenia w tym czasie minimum 6 spraw o dochodzenie roszczeń ze statusem TAK (chodziło o (...) ze statusem TAK, a więc po weryfikacji, że roszczenie odszkodowawcze jest zasadne),

b) za pozyskanie kierownika wraz z grupą minimum 3 konsultantów

w kwocie 1.000,00 zł brutto płatne w 1/2 części po podpisaniu przez nich umowy o współpracy, w pozostałej 1/2 części po 6 m-cach od daty w/w umowy pod warunkiem trwania danej umowy i złożenia w tym czasie minimum 36 spraw o dochodzenie roszczeń ze statusem TAK.

Ponadto pozwanemu przysługiwało wynagrodzenie za pozyskanie multiagencji lub partnera w kwocie 5 % brutto za każdą z umów o dochodzenie roszczeń prowadzonych przez powoda za pośrednictwem partnera, którego podstawą wypłaty był wpływ środków finansowych na konto zleceniodawcy (chodziło np. o zakłady naprawcze itp.). Strony miały dokonywać rozliczeń na podstawie pisemnych informacji powoda, na podstawie których agent czyli pozwany miał wystawiać fakturę płatną w terminie 7 dni od daty doręczenia faktury. W § 4 ust. 4 pozwany zobowiązał się zwrócić powodowi otrzymane wynagrodzenie w przypadku, kiedy pozyskani przez niego ludzie nie wykonają 1/4 warunku

ilościowego umów o dochodzenie roszczeń na rzecz zleceniodawcy. Aneks ten zakazywał działalności konkurencyjnej. Mógł być rozwiązany za 1 m-czonym okresem wypowiedzenia lub w trybie natychmiastowym przez powoda w przypadku naruszenia zakazu konkurencji. Umowa mogła także zostać rozwiązana przez zgodne oświadczenie woli stron z dowolnie ustaloną datą.

Sąd Rejonowy ustalił, że poza sporem było, iż pozwany otrzymał od powoda z tytułu umowy z dnia 1.08.2013 r. kwoty kolejno: 2.000,00 zł, 3.000,00 zł, 2.400,00 zł, na podstawie rachunków wystawionych przez pozwanego tytułem częściowej wypłaty prowizji, przy czym w toku postępowania powód zmienił swe twierdzenie w zakresie kwoty 3.000 zł, uzasadniając, iż była to wypłata zaliczki, która pozwany jako nierozliczona winien zwrócić powodowi. Pismem z dnia 13.11.2013r., otrzymanym przez pozwanego w dniu 19.11.2013r., powód złożył oświadczenie o rozwiązaniu w trybie natychmiastowym w/w umów, wskazując jako postawę § 4 pkt 2 umowy oraz wezwał pozwanego do zwrotu powierzzonego mu mienia. Pozwany w ciągu kilku dni od otrzymania pisma zwrócił samochód. Przyczyną rozwiązania umowy było to, że pozwany wykreślił swą działalność gospodarczą, zatem nie mógł być agentem. Powód zaproponował mu podpisanie umowy zlecenia, zaś pozwany zaproponował działalność na podstawie umowy o dzieło, na co z kolei powód nie wyraził zgody. Pozwany nie przyjął propozycji zawarcia umowy zlecenia. Kolejno pismami z dnia 16.12.2013r., 14.01.2014r., 3.06.2014r. doręczonymi pozwanemu odpowiednio dnia: 19.12.2013r., 20.01.2014 r., 4.06.2014 r. powód wezwał go do zapłaty: 5.750,00 zł tytułem zwrotu częściowo wypłaconej prowizji w ramach umowy z dnia 10.05.2013 r. oraz rozliczenia kwoty 3.400,00 zł tytułem częściowej prowizji wynikającej z aneksu do umowy, 10.815,36 zł tytułem nienależnie pobranej prowizji z umowy agencyjnej i aneksu do niej, wyznaczając termin 7 dni do zapłaty od daty otrzymania wezwania. Powód przeprowadził tzw. szkolenia podstawowe oraz uzupełniające. Poczynając od daty obowiązywania umowy z dnia 1.08.2013 r. w ilości 6 sztuk w dniach: 31.08., 21.09., 9.11., 23.11., 7.12.2013 r., 22.02.2014r. w których uczestniczyły osoby zrekrutowane przez pozwanego jako konsultanci oraz kierownicy szkoleń. Na szkoleniach tych uzyskali od powoda materiały w zakresie zasad dochodzenia w imieniu klienta roszczeń odszkodowawczych, druki formularzy, technik negocjacji i komunikacji z klientem oraz w zakresie prawa do odszkodowań. W okresie od 1.08.2013r. pozwany pozyskał łącznie co najmniej 4 kierowników oraz co najmniej 12 konsultantów oraz byli również tzw. partnerzy, przy czym w okresie pół roku od daty podpisania umów zostały zawarte przez nich 3 (...) ze statusem TAK, za co powód otrzymał swe wynagrodzenie, zatem należna pozwanemu prowizja z tytułu umowy z dnia 10.05. wyniosła kwotę 384,63 zł. Sąd nie był w stanie ustalić na podstawie dowodów zgromadzonych w sprawie, jaką dokładnie ilość ludzi w zespole pozyskał pozwany, na pewno oprócz tych wskazanych przez powoda w zestawieniu k. 71 byli to: P. M., P. G., A. W.. Co najistotniejsze, powód w uzasadnieniu pozwu twierdził, iż kwota 7.400 zł została wypłacona pozwanemu tytułem wynagrodzenia za pozyskanych ludzi do zespołu i jej zwrotu domaga się na podst. § 4.4 umowy z dnia 1.08. Dopiero w odpowiedzi na sprzeciw stwierdził, iż kwota 3.000 zł stanowiła zaliczkę, z której pozwany się nie rozliczył i winien ją zwrócić na podstawie aneksu z dnia 10.05.

Sąd Rejonowy odmówił wiary zeznaniom pozwanego w zakresie okoliczności wypłaty mu stałego wynagrodzenia w kwocie 3.800,00 zł w dniu 21.05.2013r., jako że te zeznania pozostawały w sprzeczności z zeznaniami świadka Z. M., osoby biorącej udział w negocjowaniu umowy, ponadto powód w toku postępowania zmieniał wersję wydarzeń związanych

z wypłatą tejże kwoty. Wypłata ta nie stanowiła, wbrew twierdzeniu pozwanego, dodatkowego stałego wynagrodzenia; zeznania te pozostawały w sprzeczności nie tylko z zeznaniami samego powoda, ale przede wszystkim z treścią pisemnej umowy, wedle której wynagrodzenie było prowizyjne, jak i treścią samego rachunku, wystawionego przez pozwanego, w którym wpisał on, że jest to częściowa wypłata prowizji. Sąd nie dał wiary zeznaniom powodów w zakresie, iż przyczyną rozwiązania umowy za pismem z dnia 13.11.2013 r. było podjęcie działalności konkurencyjnej przez pozwanego. Nie świadczy o tym treść e-meila jako dołączonego na te okoliczność dowodu w sprawie, z którego niewiele wynika, a ponadto powód, na którym spoczywał ciężar wykazania tej podstawy, cofnął dowód z zeznań świadka, mającego mieć jako jedyna osoba wiedzę w tej kwestii. Sam powód w zeznaniach swych nie miał żadnej wiedzy na temat konkretów rzekomej działalności konkurencyjnej pozwanego, czemu pozwany w swych zeznaniach stanowczo zaprzeczył. Co istotne, w piśmie z dnia 13.11.2013r. powód nie wskazał konkretnej przyczyny rozwiązania umowy. Dopiero zeznania powoda, zresztą potwierdzone następnie zeznaniami pozwanego wykazały w sposób

jednoznaczny, iż rzeczywistą przyczyną rozwiązania było wykreślenie działalności gospodarczej pozwanego i brak porozumienia stron co do renegotjacji umów na zlecenia/dzieło. Sąd nie dał wiary zeznaniom strony powodowej oraz dokumentowi prywatnemu, wystawionemu na użytek procesu, w postaci zestawienia rekrutacji k. 71 w zakresie ilości osób rekrutowanych jako kierowników i konsultantów na podstawie umowy z dnia 1.08. Zeznania te pozostały w sprzeczności z zeznaniami pozwanego (zeznał, iż było w sumie 40 osób, w tym tzw. partnerów) oraz we wzajemnej sprzeczności i braku precyzji w zakresie konkretnych personaliów osób pozyskanych zeznań reprezentantów powoda (prezesa i członkini zarządu) oraz w/w dokumencie, przy czym kwota 3.000 zł została wypłacona jako wynagrodzenie na podst. § 4.1 umowy z dnia 1.08.; nie była to zaliczka, a wynika to z treści samego rachunku i polecenia zapłaty tej kwoty, pierwotnego stanowiska powoda w pozwie w tej kwestii, co z kolei wskazuje, iż pozwany musiał pozyskać większy zespół, niż wynikający z tego zestawienia k. 71, skoro otrzymał wynagrodzenie łącznie w kwocie 7.400 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że do rozwiązania umowy z dnia 10.05. doszło w trybie natychmiastowym na skutek naruszenia przez pozwanego obowiązku działania zgodnego z przepisami prawa: pozwany zaprzestał prowadzenia działalności gospodarczej, zatem umowy utraciły przymiot umów agencyjnych (art. 758 § 1 kc).

Zdaniem Sądu pozwany nie przestrzegał obowiązku działania zgodnego prawem (§ 2 umowy z dnia 10.05.), co uprawniało powoda do rozwiązania umowy ze skutkiem natychmiastowym, przy czym strony nie doszły do porozumienia odnośnie nowych warunków umowy: o dzieło czy zlecenia, zatem niedopuszczalnym było utrzymywanie umowy agencyjnej. Według Sądu można też postawić tezę, iż do rozwiązania umowy z dnia 10.05. doszło za porozumieniem stron na podst. art. 77 § 2 kc. Art. 77 § 3 kc nie miał zastosowania, skoro formę pisemną strony zastrzegły tylko dla zmian umowy, a nie dla jej zawarcia, na co wskazuje zachowanie pozwanego (strony nie porozumiały się co do charakteru nowej umowy, a pozwany w odpowiedzi na pismo rozwiązujące dobrowolnie, bez uwag oddał samochód służbowy). Pozwany otrzymał pisemne rozwiązanie umowy z dnia 13.11.2013r. w dniu 19.11.2013r., zatem w tej dacie ustala umowa z dnia 10.05 i aneks do niej. Sąd przyjął także, że w przypadku drugiej umowy, zwanej aneksem z dnia 1.08.2013r. w sposób równie uprawniony można postawić tezę, iż w razie uznania braku porozumienia stron, doszło do jej rozwiązania za 1-miesięcznym kalendarzowym okresem wypowiedzenia (§ 11.1 aneksu).

Sąd Rejonowy uznał za zasadne żądanie powoda w zakresie kwoty 3.415,36 zł. Wbrew temu, co twierdził pozwany, lecz nie zdołał udowodnić, nie była to kwota stałego wynagrodzenia, lecz kwota 3.800 zł zaliczkowo pobrana na poczet przyszłej prowizji na podstawie umowy z dnia 10.05., zatem wedle aneksu z dnia 10.05. 2013r., skoro pozwany zapracował na swą prowizję w okresie trwania umowy jedynie w kwocie 384,63 zł, to po potrąceniu tej kwoty, pozwany winien był na podstawie ostatniego punktu aneksu z dnia 10.05. zwrócić nierozliczoną zaliczkę powodowi, w terminie 7 dni od daty rozwiązania umowy. Datą tą był dzień otrzymania pisma, tj. 19.11.2013r., zatem zwrot zaliczki winien nastąpić w dniu 26.11.2013r.. Oznacza to, że od dnia następnego pozwany pozostawał w opóźnieniu uprawniającym powoda do naliczania odsetek ustawowych na podst. art. 481 kc.

Zdaniem Sądu Rejonowego niezasadne było natomiast żądanie powoda w zakresie kwoty 7.400 zł. Powyższe Sąd argumentował tym, że pozwany na podst. § 4 ust.1 aneksu z dnia 1.08.2013r. miał zagwarantowane wynagrodzenie prowizyjne - kwota wprawdzie stała : odpowiednio 1/2 z 400 zł brutto i 1/2 z 1000 zł brutto, ale za każdą pozyskaną umowę o współpracy, co wypełniało dyspozycję art. 758¹ § 2 kc. Już sam fakt zatem podpisania takiej umowy o współpracy, bez względu na „skuteczność działania” pozyskanych osób, uprawniał pozwanego, według Sądu, do takiego właśnie wynagrodzenia i to wynagrodzenie zostało mu wypłacone, co wynika z rachunków oraz poleceń zapłaty. Podstawą żądania zwrotu wypłaconych z tego tytułu kwot nie mógł być, wbrew uzasadnieniu powoda, przepis § 4 ust. 4 aneksu z dnia 1.08.2013r., jako że było to postanowienie sprzeczne z semiimperatywnym (jednostronnie korzystnym dla agenta) przepisem art. 761⁴ kc, który został implementowany na podstawie dyrektywy unijnej przez naszego ustawodawcę do prawa krajowego tj. do kodeksu cywilnego. W ocenie Sądu I instancji § 4 ust. 4 aneksu z dnia 1.08. był nieważny o tyle, że nie wskazywał, że zwrot prowizji - które to prawo pozwany nabył na podst. § 4.1, a powód zrealizował poprzez wypłatę pozwanemu - należał się powodowi na

skutek okoliczności oczywistych, innych, niż dotyczących powoda, za to, że klient (w tym wypadku tym klientem był konsultant, czy kierownik) nie zawarł 1/4 wymaganej minimalnej ilości umów ze statusem Tak. Zatem skoro § 4 ust. 4 nakazywał zwrócić agentowi pobraną prowizję niezależnie od przyczyn braku rezultatu, tj. niespełnienia warunku ilościowego umów ze statusem Tak, to w miejsce tego postanowienia umowy sprzecznego z art. art. 761⁴ kc wchodził właśnie ten przepis. Wedle niego ciężar dowodu, że przyczyna braku ilościowego i jakościowego warunku nie leżała po stronie powoda i było to oczywiste, spoczywał na powodzie (art. 6 kc), a ten tej oczywistości nie wykazał. Nieprzekonywujące były zdaniem Sądu zeznania strony powodowej jako jedyny środek dowodowy na te okoliczności, które pozostawały w sprzeczności z zeznaniami równoważnymi strony pozwanej odnośnie tego, że skoro powód przeprowadził szkolenia i wręczył jego uczestnikom materiały, to było to równoznaczne z oczywistością, że brak rezultatu ilościowego i jakościowego nie leżał po stronie powoda. Innymi słowy powód nie wykazał w tym procesie jako faktu mającego być oczywistym, iż zespół nie wykona ilościowego i jakościowego warunku (minimalna ilość umów ze statusem Tak) oraz kolejnego oczywistego faktu, że niewykonanie tegoż warunku ilościowego i jakościowego przez zespół było następstwem okoliczności, za które powód nie ponosił odpowiedzialności. Te dwa fakty w procesie powód winien wykazać jako oczywiste, czego nie uczynił, nie miało przy tym znaczenia, czy okoliczności powodujące niewykonanie umowy obciążały pozwanego, klienta (zespół) , czy nie obciążały żadnej ze stron. Zatem to nie agent wykazuje, że nie zachodzą okoliczności wyłączające jego prawo do prowizji, lecz agent występując o jej zwrot musi wykazać ich istnienie. Nadto Sąd Rejonowy wskazał, że poza sporem było, iż tej ilości pozyskani przez pozwanego współpracownicy nie wykonali, niemniej powód nie wykazał, że przyczyną tego były oczywiste okoliczności, że tego nie wykonają i nie wykonali z przyczyn niezależnych od powoda (brak wykazania przymiotu oczywistości oraz przyczyn egzoneracyjnych). Istotne było również to, iż § 4 ust. 4 umowy nie wskazywał terminu, w ciągu którego zespół ten, czyli w rozumieniu art. 761⁴ kc klient, miał wykonać warunek ilościowy

i jakościowy, co czyniło to postanowienie umowy przedmiotowo pustym, bez doniosłości prawnej. Nie stawiło przy tym w stan wymagalności tego obowiązku rozwiązanie umowy z pozwanym, bo brak takiego wyraźnego postanowienia, analogicznego, jak w przypadku obowiązku zwrotu zaliczki. Termin 6 miesięcy odnosi się tylko do drugiej części prowizji z § 4.1 umowy: by uzyskać drugą część wynagrodzenia, zespół musiał w okresie 6 miesięcy pozyskać (...) ze statusem Tak w określonej ilości, ale już obowiązek zwrotu pierwszej połowy wynagrodzenia nie został obwarowany jakimkolwiek limitem czasowym na zawarcie wskazanej tam ilości minimalnej umów. Zatem roszczenie powoda wywiedzione z § 4 ust. 4 aneksu z dnia 1.08. nie było zasadne również z tego względu, że nie stało się nigdy niewymagalne. Jak to wyżej Sąd już uzasadnił, kwota 3.000 zł stanowiła pierwszą część wynagrodzenia prowizyjnego z §4.1 umowy z dnia 1.08.2013r. i nie była zaliczką wedle aneksu do umowy z dnia 10.05.2013r., co Sąd ustalił na podstawie dowodów zgromadzonych w sprawie.

O kosztach sąd orzekł na podstawie art. 108 w zw. z art. 100 zd.1 kpc, stosunkowo je rozdzielając - według wygranej stron: powód wygrał w 32%, pozwany w 68%.

Od powyższego wyroku apelację wniosły obie strony. Powód zaskarżył go w zakresie pkt. II i III zarzucając:

I. Naruszenie art. 761⁴ kc w zw. z § 4 ust. 4 aneksu do umowy z dnia 1 sierpnia 2013r. poprzez ich błędną wykładnię, skutkującą przyjęciem, iż postanowienie umowne zrehabilitowane w w/w artykule jest mniej korzystne dla pozwanego niż przepis ustawy;

1. Sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, skutkujące przyjęciem, iż nie jest oczywistym, że pozyskani przez pozwanego współpracownicy nie wykonują 1/4 wymaganej minimalnej ilości umów ze statusem na TAK oraz że powód nie ponosi odpowiedzialności za niewykonanie przez pozyskanych przez pozwanego współpracowników 1/4 wymaganej minimalnej ilości umów ze statusem na TAK;

2. Naruszenie art. 65 kc, polegające na niewłaściwym ustaleniu treści oświadczeń woli stron w zakresie postanowień art. 4 ust. 1 w zw. z § 4 ust. 4 aneksu do umowy z dnia 1 sierpnia 2013r., skutkujące przyjęciem, iż z w/w postanowień nie wynika termin w którym pozyskani przez pozwanego współpracownicy mieli wykonać 1/4 wymaganej minimalnej ilości umów ze statusem na TAK;

3. Naruszenie art. 6 kc poprzez jego błędne zastosowanie, skutkujące przyjęciem iż to powód winien wykazać, że pozwany nie pozyskał do współpracy na rzecz powoda więcej niż 16 osób;
4. Sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, skutkującym przyjęciem, iż pobrana przez pozwanego kwota 3.000 zł stanowiła wynagrodzenie prowizyjne za pozyskanie współpracowników, w sytuacji gdy została pobrana jako zaliczka na pozyskanie tychże współpracowników w przyszłości;
5. Naruszenie art. 410 kc w zw. z art. 405 kc poprzez ich niezastosowanie, skutkujące przyjęciem, iż pozwany nie ma obowiązku zwrotu pobranej kwoty 3.000 zł tytułem świadczenia nienależnego;
6. Naruszenie art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów polegające na błędnej ocenie zeznań stron oraz dowodu z dokumentu zestawienie rekrutacji – A. P. – aneks do umowy agencyjnej nr (...) z dnia 1 sierpnia 2013r. skutkujące przyjęciem, iż pozwany pozyskał do współpracy dla powoda więcej niż 16 podmiotów.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 10.815,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 3.415,36 zł od dnia 27.11.2013r. do dnia zapłaty; od kwoty 7.400 zł od dnia 16 czerwca 2014r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za I instancję według norm przepisanych oraz kosztów za postępowanie apelacyjne. W uzasadnieniu powyższego powód odniósł się do każdego z podniesionych zarzutów i przedstawił swoje stanowisko (k.141-144).

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w części zasądzającej od pozwanego na rzecz powoda kwotę 3.415,36 zł (pkt. I) oraz koszty procesu (pkt. III). Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych polegający na błędnym uznaniu, iż powód pismem z dnia 13 listopada 2013r. skutecznie rozwiązał z pozwanym umowę nr (...) bez wypowiedzenia, w sytuacji braku przesłanek rozwiązania umowy bez wypowiedzenia oraz, iż pozwany w dniu 21 maja 2013r. otrzymał od pozwanego kwotę 3.800 zł tytułem zaliczki na poczet przyszłej prowizji i był zobowiązany do jej zwrotu, w sytuacji której brak jest ku temu jakichkolwiek podstaw.

W oparciu o tak przedstawione zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w części zaskarżonej apelacją, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych za obie instancje (k.149-151).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie w całości.

Pozwem wniesionym w sprawie powód dochodził od pozwanego zapłaty kwoty 10.815,36 zł. W piśmie procesowym z dnia 4 września 2014r. (k. 65-69) powód podał, że na dochodzoną pozwem kwotę składają się: kwota 3.415,36 zł tytułem pobranej przez pozwanego, a nienależnej części zaliczek za przyjęte do realizacji umowy, a to na podstawie postanowień aneksu do umowy agencyjnej z dnia 10 maja 2013r. oraz kwota 7.400 zł tytułem zaliczkowo pobranego przez pozwanego wynagrodzenia (za pozyskanie podmiotów do współpracy § 4 pkt. 4 aneksu z dnia 1.08.2013r.).

Na wstępie, w związku z przedstawionym na rozprawie apelacyjnej stanowiskiem strony pozwanej, a dotyczącym wątpliwości co do daty zawarcia pierwszego aneksu należy podkreślić, że bezspornym w niniejszej sprawie od samego jej początku był fakt zawarcia przez strony w dniu 10 maja 2013r. umowy agencyjnej (k. 16) oraz podpisanie dwóch aneksów do tejże umowy (k. 19-22). Pierwszy aneks został podpisany w dniu 10 maja 2013r., drugi w dniu 1 sierpnia 2013r. Żadna ze stron nie kwestionowała ani faktu zawarcia umowy i aneksów ani ich dat. Podnoszenie przez pozwanego na tym etapie przedmiotowego zarzutu nie może zostać uwzględnione. Potraktowane musi być jako

podnoszone jedynie na użytek procesu. To powoduje, iż zarzut pozwanego w zakresie braku podstaw do wypłacenia mu (a następnie żądania zwrotu) zaliczki w kwocie 3.800 zł w oparciu o aneks z dnia 10 maja 2013r., należało uznać za bezzasadny, a ustalenia Sądu I instancji w tym zakresie za prawidłowe. To samo dotyczy kwestii rozwiązania umowy agencyjnej. Żadna ze stron, w szczególności pozwany, nie kwestionował samego rozwiązania umowy. Skoro zdał otrzymane w ramach tej umowy rzeczy ruchome należące do powoda, nie kwestionował formalnie rozwiązania umowy, to godził się na to. Poza tym rację ma powód, replikując w odpowiedzi na apelację pozwanego, że zarzut dotyczący przyczyn rozwiązania umowy agencyjnej czy też jego trybu nie jest istotny dla rozstrzygnięcia niniejszego sporu.

Po drugie zarówno w umowie agencyjnej jak i w obu aneksach uregulowano zasady, wysokość należnego pozwanemu wynagrodzenia (co i za ile). Wszystkie trzy dokumenty należy traktować jako całość. Sąd Okręgowy podziela w tej mierze szczegółowo opisane w uzasadnieniu wyroku Sądu I instancji ustalenia w przedmiocie uregulowania przez w/w dokumenty kwestii dotyczących wynagrodzenia pozwanego.

Sąd Okręgowy, z uwagi jednak na zarzuty apelacji powoda, które w przeważającej mierze skupiły się wokół interpretacji treści § 4 ust. 4 aneksu z dnia 1 sierpnia 2013r. dokonał odmiennej aniżeli Sąd I instancji oceny tegoż zapisu. Mianowicie Sąd II instancji nie podzielił stanowiska Sądu Rejonowego, co do tego że § 4 ust. 4 aneksu z dnia 1 sierpnia 2013r. jest sprzeczny z art. 761⁴ kc (mniej korzystny dla pozwanego). Sporny zapis stanowi „agent zobowiązany jest zwrócić zleceniodawcy otrzymane wynagrodzenie określone w pkt. 1 niniejszego paragrafu w przypadku, kiedy konsultant, kierownik lub dyrektor nie wykonają ¼ części warunku ilościowego umów o dochodzenie roszczeń na rzecz zleceniodawcy”. Zdaniem Sądu Okręgowego, zapis ten jest jasny i czytelny. Wynika z niego obowiązek zwrotu prowizji w sytuacji gdy pozyskane przez pozwanego podmioty do współpracy nie wykonają ¼ części warunku ilościowego umów o dochodzenie roszczeń na rzecz powoda. Z kolei art. 761⁴ kc stanowi „Agent nie może żądać prowizji, gdy oczywiste jest, że umowa z klientem nie zostanie wykonana na skutek okoliczności, za które dający zlecenie nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli zaś prowizja została już agentowi wypłacona, podlega ona zwrotowi. Postanowienie umowy agencyjnej mniej korzystne dla agenta jest nieważne”. W świetle art. 761³ § 1 k.c. nabycie przez agenta prawa do prowizji nie zawsze następuje z chwilą rzeczywistego spełnienia świadczenia przez dającego zlecenie bądź klienta. Może to nastąpić również z chwilą, gdy swoje świadczenie powinien spełnić dający zlecenie, ewentualnie klient. Przepis art. 761⁴ k.c. reguluje natomiast wyjątkową sytuację, gdy mimo spełnienia przesłanek z art. 761–761² k.c. i nadejścia terminów, o których mowa w art. 761³ § 1 k.c., agent nie nabywa prawa do prowizji. Ma to miejsce wówczas, gdy jest oczywiste, że umowa z klientem nie zostanie wykonana na skutek okoliczności, za które dający zlecenie nie ponosi odpowiedzialności. Przepis ten dotyczy więc takich sytuacji, gdy umowa pomiędzy dającym zlecenie a klientem została zawarta, a przy tym w świetle wskazanych wyżej przepisów prowizja od niej należałaby się agentowi, jednakże umowa nie została wykonana, chociaż nadszedł termin (terminy) spełnienia świadczeń z niej wynikających, albo przed nadejściem tego terminu jest oczywiste, że wykonana nie zostanie na skutek okoliczności, za które dający zlecenie nie ponosi odpowiedzialności. Ma on ponadto zastosowanie zarówno w sytuacjach, gdy prowizja nie została agentowi wypłacona, jak również wówczas, gdy agent prowizję otrzymał. Powyższe wskazuje, że rację ma powód, iż nieważne w rozumieniu w/w normy prawnej byłoby postanowienie, w myśl którego agent nie mógłby żądać prowizji, gdyby oczywistym było, że umowa z klientem nie zostanie wykonana na skutek okoliczności, za które dający zlecenie ponosiłby odpowiedzialność, jeżeli zaś prowizja zostałaby już agentowi wypłacona podlegałaby zwrotowi. Dla ważności § 4 ust. 4 aneksu nie było natomiast konieczne umieszczenie w jego treści sformułowania oznaczającego „oczywistość”, a odnoszącego się do przyczyn niewykonania umowy przez pozyskanych do współpracy podmioty. W ocenie Sądu Okręgowego z treści umowy agencyjnej oraz z treści obydwu aneksów wynika kompleksowo jakie warunki musiał spełnić agent (pozwany) aby wynagrodzenie otrzymać (ile miał pozyskać klientów z konkurencyjnych firm, ilu miał pozyskać kierowników do współpracy z firm konkurencyjnych, ilu miał pozyskać dyrektorów z firm konkurencyjnych, w jakich terminach miał podpisać z nimi umowy, ile miał zawrzeć umów o dochodzenie roszczeń ze statusem TAK, jakie miał otrzymać wynagrodzenie za pozyskanie partnera, multiagencji itp.). Z powyższego wynika zatem warunek ilościowy o jakim mowa w spornym § 4 ust. 4 aneksu. Ponadto w § 4 ust. 1a wskazano wprost na 6 miesięczny termin do złożenia minimalnej ilości spraw o dochodzenie roszczeń ze

statusem TAK. Powyższe potwierdza sam pozwany, w sprzeciwie od nakazu zapłaty, iż prawdopodobnie jego zespół nie wywiązał się z zawartych umów. To świadczy o świadomości pozwanego o warunku ilościowym i terminie jego wykonania.

Sąd Okręgowy nie podzielił w tym wypadku stanowiska Sądu I instancji w zakresie ciężaru dowodowego, a tym samym uwzględnił zarzut apelacji powoda dotyczący naruszenia art. 6 kc. Powód, powołując się na sporny zapis § 4 ust. 4 aneksu wskazał, że pozwany był zobowiązany do rekrutacji współpracowników oraz okoliczności, w których przysługiwało mu wynagrodzenie, okoliczności w jakich zostały mu wypłacone zaliczki oraz zasady na jakich był zobowiązany do ich zwrotu. Powód wykazał ilość zrekrutowanych przez pozwanego współpracowników, ilość podpisanych przez nich umów o dochodzenie roszczeń ze statusem na TAK, a nadto że organizował szkolenia podstawowe i uzupełniające (przy czym należy podkreślić, że strona pozwana nie kwestionowała w toku postępowania udziału w przedmiotowych szkoleniach). Pozwany natomiast przecząc powyższemu nie wykazał, że zrekrutował więcej pracowników niż podał powód, że ci pracownicy zawarli więcej umów aniżeli te które wskazał powód. W trakcie jego przesłuchania zasłaniał się „niepamięcią” wielu istotnych w tym zakresie faktów. Sąd I instancji, obarczając powoda ciężarem dowodowym, nie wskazał co poza powyższymi okolicznościami powód winien jeszcze był wykazać, czego ewentualnie zaniechał, co z kolei zwolniłoby pozwanego od zwrotu spornych kwot.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznał, iż zapis § 4 ust. 4 aneksu jest ważny, a contrario nie jest sprzeczny z art. 761⁴ kc, konsekwencją czego było zasadne dochodzenie przez powoda od pozwanego zwrotu kwoty 7.400 zł tytułem pobranego zaliczkowo wynagrodzenia.

Dlatego też, na podstawie art. 386 § 1 kpc Sąd uwzględnił apelację powoda i zmienił zaskarżony wyrok, w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 10.815,36 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 3.415,36 zł od dnia 27 listopada 2013r. do dnia zapłaty, od kwoty 7.400 zł od dnia 12 czerwca 2014r. do dnia zapłaty.

Sąd oddalił powództwo w przedmiocie odsetek w pozostałej części. W tym zakresie Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu I instancji, iż odsetki od kwoty 3.415,36 zł należą się od dnia 27 listopada 2013r., tj. od dnia następnego po upływie terminu do zwrotu zaliczki, który upłynął w dniu 26 listopada 2013r. Skoro powód żądał odsetek od dnia 21 listopada 2013r., to żądanie w tym zakresie należało uznać za przedwczesne i oddalić je.

Konsekwencją uwzględnienia apelacji powoda i zmiany wyroku

w powyższym zakresie było obciążenie pozwanego kosztami postępowania przed Sądem I instancji (art. 98 § 1 i 3 kpc oraz § 6 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013.490 t. j.)). Na zasądzoną kwotę składają się: opłata sądowa od pozwu w wysokości 541 zł, koszty zastępstwa procesowego w wysokości 2.400 zł oraz koszt opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Sąd na podstawie art. 385 kpc oddalił jako oczywiście bezzasadną apelację strony pozwanej, obciążając ją, na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc oraz § 6 pkt. 4 w zw. z § 12 ust. 1 pkt. 15 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013.490 t. j.), kosztami postępowania apelacyjnego w wysokości 970 zł. Na kwotę tą składają się: opłata sądowa od apelacji w wysokości 370 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 600 zł.